

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Adam Redzik (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi A.G.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie w sprawie o sygn.
akt I ACa 429/21,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 27 marca 2024 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Szczecinie w sprawie o sygn. akt I ACa 429/21 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje A.G. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w
Szczecinie sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwa tysiące)
złotych za okres od 19 lipca 2021 r. do 2 sierpnia 2023 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

Tomasz Przesławski

Joanna Lemańska

Adam Redzik

P.Sz.

UZASADNIENIE

1.

I.1. Skargą z 5 lipca 2023 r. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, A. G., wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu o sygn. akt I ACa 429/21 prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki,
2. nakazanie Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie podjęcia stosownych czynności w przedmiotowej sprawie, a w szczególności poprzez nadanie sprawie dalszego biegu,
3. przyznanie skarżącemu kwoty 20 000 zł od Skarbu Państwa,
4. zasądzenie na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania, z uwzględnieniem kosztów ewentualnego zastępstwa procesowego.

I.2. W uzasadnieniu skargi skarżący wskazał, że 24 czerwca 2019 r. złożył do Sądu Okręgowego w Szczecinie pozew o ochronę swoich dóbr osobistych. Wyrok przed sądem I instancji zapadł 22 października 2020 r. po zamknięciu w dniu 8 października 2020 r. rozprawy. Skarżący od wyroku Sądu Okręgowego wniósł apelację, która została zarejestrowana w Sądzie Apelacyjnym w Szczecinie w dniu 21 czerwca 2021 r. Jak wskazał Skarżący, z informacji telefonicznej uzyskanej zarówno w sekretariacie Sądu jak i z portalu informacyjnego wynika, iż do dnia sporządzenia skargi Sąd Apelacyjny nie podjął żadnych czynności celem nadania sprawie dalszego biegu. Zdaniem Skarżącego, stwierdzić należy, że w sprawie istnieją wszelkie podstawy do stwierdzenia, że w sposób istotny naruszone zostało prawo Skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Postępowanie trwa znacznie dłużej niż to konieczne, biorąc pod uwagę jego charakter i stopień skomplikowania. Skarżący podkreślił, że tak długi okres bezczynności w sprawie nie jest uzasadniony. W szczególności, strona nie może ponosić konsekwencji nadzwyczaj długiego okresu bezczynności Sądu, który przez okres prawie 2 lat nie podjął zupełnie żadnej czynności merytorycznej w sprawie.

I.3. Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w odpowiedzi na skargę z 29 sierpnia 2023 r. zgłosił udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi, ze względu na jej bezzasadność.

5.

Sąd Najwyższy na podstawie akt sprawy ustalił, że pozew w sprawie wpłynął do Sądu Okręgowego w Szczecinie 24 czerwca 2019 r. Wyrokiem z 22 października 2020 r. sąd ten powództwo oddalił.

Apelacja powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie wpłynęła do tego Sądu 27 kwietnia 2021 r. Akta sprawy wraz z apelacją Skarżącego wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w dniu 18 czerwca 2021 r., gdzie zarejestrowano ją w odpowiednim repertorium i przydzielono jej sędziego referenta 22 czerwca 2021 r.

Zarządzeniem z 25 czerwca 2021 r. wezwano powoda do uiszczenia brakującej opłaty sądowej od apelacji w kwocie 600 zł w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia apelacji.

Pismem z 6 lipca 2021 r. Skarżący wniósł o zwolnienie go od ponoszenia kosztów sądowych. Postanowieniem z 19 lipca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie zwolnił powoda od kosztów sądowych w całości.

19 lipca 2021 r. zarządzono doręczenie Pozwanej odpisu apelacji oraz przekazanie akt Sądowi Najwyższemu - Izbie Dyscyplinarnej, stosownie do prośby o wypożyczenie akt z 16 lipca 2021 r.

Zarządzeniem z 3 lutego 2023 r. zwrócono się do Sądu Najwyższego z prośbą o zwrot akt, z uwagi na pilną potrzebę podjęcia dalszych czynności w sprawie.

Pismem z 5 lipca 2023 r. Powód złożył skargę na przewlekłość postępowania.

Kolejnym pismem z 10 lipca 2023 r. zwrócono się do Sądu Najwyższego - Izby Odpowiedzialności Zawodowej z prośbą o zwrot akt. Akta zwrócone zostały do Sądu Apelacyjnego w Szczecinie 1 sierpnia 2023 r.

Na zarządzenie z 2 sierpnia 2023 r. w sprawie wyznaczono termin rozprawy na 18 października 2023 r. Na rozprawie 18 października 2023 r. przewodniczący zamknął rozprawę, zaś ogłoszenie wyroku odroczył do 24 października 2023 r. Wyrokiem z 24 października 2023 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację powoda od wyroku sądu I instancji.

6.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

III.1. Według art. 2 ust. 1 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. 2023 poz. 1725, dalej: u.s.p.p.) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W myśl art. 2 ust. 2 u.s.p.p. dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia

kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość postępowania nie określono, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W orzecznictwie przyjmuje się, że pod pojęciem tym należy rozumieć wielomiesięczną beczynność sądu, polegającą na niewyznaczeniu rozprawy bądź niepodejmowaniu czynności (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2018 r., I NSP 40/18; z 11 września 2019 r., I NSP 88/19; z 14 listopada 2019 r., I NSP 151/19; z 12 maja 2020 r., I NSP 37/20; z 27 października 2020 r., INSP151/20). W odniesieniu do postępowania apelacyjnego wskazuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji, polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 6 września 2019 r., I NSP 74/19; z 31 października 2019 r., I NSP 134/19; z 19 grudnia 2019 r., I NSP 173/19).

III.2. W skardze zaskarżone zostało postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie, chociaż w uzasadnieniu Skarżący wskazał, że postępowanie łącznie toczy się już ponad 5 lat. Niemniej Sąd Najwyższy - dostrzegając okoliczności sprawy i czas jej łącznego trwania - ocenia postępowanie Sądu Apelacyjnego.

W sprawie, której dotyczy rozpoznawana skarga czynności poprzedzające wyznaczenie rozprawy zostały zakończone 19 lipca 2021 r., kiedy zarządzono doręczenie Pozwanej odpisu apelacji oraz przekazanie akt Sądowi Najwyższemu. Do 3 lutego 2023 r. Sąd Apelacyjny nie tylko nie ponaglał Sądu Najwyższego o zwrot akt, ale również nie podejmował żadnych dalszych czynności zmierzających do prawomocnego zakończenia sprawy. Stan ten trwał niemal przez rok i siedem

miesiący. Nie był przy tym spowodowany działaniami podejmowanymi przez strony postępowania. Również od daty monitu o zwrot akt (6 lutego 2023 r.) Sąd Apelacyjny w Szczecinie do daty wpływu skargi na przewlekłość postępowania (7 lipca 2023 r.) nie czynił żadnych starań o pozyskanie akt i prawomocne zakończenie postępowania. Prowadzi to do wniosku, że doszło do nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy w przedstawionym wyżej znaczeniu.

III.3. W rozpoznanej sprawie uwidacznia się kwestia odpowiedzialności Skarbu Państwa za systemową organizację sądownictwa. Do przewlekłości postępowania w sprawie przyczynił się Sąd Najwyższy, gdyż nadmiernie przetrzymano akta wypożyczone z Sądu Apelacyjnego. Z perspektywy Strony nie ma znaczenia, który Sąd przyczynił się do przewlekłości postępowania w sprawie, ale czy taka przewlekłość nastąpiła.

III.4. W związku z powyższym, na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.p.p., Sąd Najwyższy orzekł, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, doszło do przewlekłości postępowania. Podkreślić jednak należy, że stwierdzona przewlekłość postępowania jest przede wszystkim efektem przedłużającego się postępowania przed Sądem Najwyższym i brakiem zwrotu akt sprawy. Sąd Apelacyjny w Szczecinie mógł jednak częściej zwracać się do Sądu Najwyższego o przesłanie akt sprawy lub wskazanie przyczyny braku ich zwrotu, które to działania mogły przyspieszyć rozpoznanie sprawy oraz wydanie orzeczenia w rozsądnym terminie.

III.5. Według art. 12 ust. 4 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie Skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika - od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów

postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie. Sumy pieniężnej nie przyznaje się w razie uwzględnienia skargi wniesionej przez Skarb Państwa albo państwowe jednostki sektora finansów publicznych.

W orzecznictwie przyjmuje się, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością ma stanowić swego rodzaju rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy, a z drugiej strony - pełni także rolę sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 marca 2018 r., III SPP 14/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 64/18; z 9 grudnia 2020 r., I NSP 149/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Wysokość zasądzonej sumy powinna uwzględniać okoliczności sprawy i być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 października 2014 r., KSP 8/14; z 14 października 2020 r., I NSP 111/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 161/20). Wobec przedstawionych ustaleń Sąd Najwyższy uznał za uzasadnione zasądzenie na rzecz Skarżącego od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Szczecinie sumy pieniężnej wymienionej w sentencji postanowienia, uznając tym samym roszczenie w części przewyższającej tę kwotę za niezasadne.

III.6. Z nadesłanych akt sprawy Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wynika, że postępowanie przed tym Sądem zostało już prawomocnie zakończone. Nie jest zatem konieczne uwzględnienie wniosku Skarżącego o wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń do podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności zmierzających do możliwie najszybszego zakończenia postępowania.

III.7. W świetle powyższego Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Tomasz Przesławski Joanna Lemańska Adam Redzik

sk

[r.g.]